

ABAIR GÀIDHLIG 2

FILEANTA

 Stòrlann
Nàiseanta na Gàidhlig

Leugh an sgeulachd ghoirid seo gu faiceallach agus freagair na ceistean a leanas i.

An Rathad Dhachaigh

B' urrainn do Sheonag gathan na grèine fhaicinn a' drùdhadh a-nuas tro uinneag na h-oifis aice fad an latha. Bhiodh e air a bhith na b' fheàrr a bhith a-muigh air latha mar seo an àite a bhith ann an oifis fhuar, fhalamh. 'S e faochadh a bh' ann a-nis a bhith na suidhe air an trèana air an rathad dhachaigh. Ruith smuain no dhà tro a h-inntinn mun latha a bha seachad agus mus tàinig e a-steach oirre bha i aig an stèisean. Mar a b' àbhaist, bhiodh a càr beag dearg ga feitheamh fon a' phost-lampa le solas briste, dìreach mu choinneamh an stèisein. Cha b' fhada a-nis gus am biodh i aig an taigh. Bha e a' fàs na b' fhuair a-nis agus nuair a ruith Seonag bhon stèisean, thruis i a còta mu h-amhaich agus thàinig nàdar de chlisgeadh oirre leis cho fuar 's a bha e.

Nuair a sheas i air oir a' chabhsair a' coimhead tarsainn an rathaid, b' urrainn dhi figear dorcha fhaicinn a' gluasad faisg air a càr. Air dhi gluasad na b' fhaisge, chunnaic i duine àrd ann an deise-ghnothaich le màileid dhubh ri a thaobh. Bha e na sheasamh aig a' chàr mar gun robh e ga dhìon. Choisich Seonag na bu luaithe tarsainn an rathaid agus dìreach an uair sin thionndaidh an duine agus thug e sùil oirre. Stad i 's leum a sùilean mar gun robh i air an duine aithneachadh. Ciamar a bha i eòlach air?

Bha coltas gu math sgiobalta air an lèine ghil is an deise shrianaich le peitean dubh. Bha e follaiseach gun robh gàirdeanan fèitheach làidir fon t-seacaid aige. Bha aodann cruinn le gruaidhean ruiteach, 's falt goirid, dualach, buidhe-ruadh air mar lasair teine. Dh'fhairich i a shùilean brèagha liath a' laighe oirre le coibhneas nuair a bhruidhinn e rithe. "Gabh mo leisgeul, an ann leibhse a tha an càr seo?" thuirt e ann an guth sèimh, modhail.

"S ann. A bheil rudeigin ceàrr?" dh'fhaighnich i.

Mhìnich e dhi gum faca e dà bhalach bheag a' ruith timcheall faisg air a' chàr ag èigheach agus a' mionnachadh àird an claiginn, agus an dèidh sgrùdadh nas mionaidiche, chunnaic e gun robh dà thaidhr a' chàir flat. Bha e a' dol a dh'fhàgail, an àireamh-fòn aige agus teachdaireachd a' mìneachadh dè thachair le iomradh air na balaich air an sgàile-gaoithe ach dìreach mar a thionndaidh e, chunnaic e Seonag na seasamh ri a thaobh. 'S gann gum b' urrainn dhi a sùilean a chreidsinn. Cha b' fheàrrde i siud aig deireadh latha trang aig a h-obair! Dà thaidhr fhlat. Bu chòir dhi a bhith

taingeil nach do bhrìst iad an uinneag 's nach do dh'fhalbh iad le càil, ach bha fearg mhòr oirre, 's nuair a chunnaic i na taidhricean, chaidh i na boil. Chuir i a làmh ri a maoil airson greiseag, leig i osna 's thug i sùil air an duine a-rithist le sùilean brònach.

“Ma tha sibh ag iarraidh, b' urrainn dhomh ur cuideachadh,” ars an duine, le co-fhaireachadh na ghuth. Rinn i fiamh gàire. Cha b' urrainn dhi a dhiùltadh. Ach bha e ann an deise spaideil, chosgail. Bha a cogais ag obair oirre, ach bha e glè dhorcha 's bha e cho fuar ris a' phuinnsean a-nis. 'S dè cho fad 's a bhiodh e gus an tigeadh cobhair bhon a' chompanaidh chàir? B' urrainn dhi a bhith an sin fad na h-oidhche. Mu dheireadh thall, fhreagair i, “Taing mhòr, bhithinn fada nur comain.”

Thug e a sheacaid dheth 's ghabh Seonag grèim oirre. Bha i cianail taingeil. Ghluais e gu h-ealanta 's bhruidhinn e le ùghdarras. Bha e gu math cinnteach às fhèin 's bha amharas math aice gun do thachair i ris ann an àite air choreigin ron seo. Nuair a chunnaic Seonag na làmhan làidir, salach aige ag obair air na taidhricean, cha do bhuail e oirre nach robh iad mar làmhan fir-ghnothaich idir. Bha iad cruaidh, garbh mar phàipear gainmhich le gagan air na corragan.

Chuir Seonag a làmh a-mach 's choimhead i suas dhan adhar. Shaoil i gun do dh'fhairich i boinne uisge no dhà. An ceann ùine, bha an duine na sheasamh a-rithist 's bha a h-uile rud deiseil. Leig Seonag osna aiste le furtachd. Cha bhiodh i air a' chùis a dhèanamh às aonais. Is bu mhath gun robh e deiseil nuair a bha e. Nuair a thòisich an dile bhàithte, thug an duine sùil air an uaireadair aige. “Cha bhithinn a' faighneachd gu h-àbhaisteach, ach tha coinneamh uabhasach chudromach agam 's chaill mi an trèana. Saoil am faighinn lioft?”

An toiseach, dh'fhairich Seonag rud beag mì-chofhurtail air sgàth 's nach robh i eòlach idir air. Ach bha coltas earbsach air is ciamar a b' urrainn dhi a dhiùltadh leis an ùine a chuir e seachad ga cuideachadh leis a' chàr? Cò air a bha i a' smaoinachadh? Thug i buidheachas dha a-rithist airson a bhith cho coibhneil rithe 's fhreagair i, “Gheibh. Bhiodh sin ceart gu leòr. Cuiridh mi ur seacaid 's ur màileid dhan chàr, fhad 's a tha sibh a' dèanamh deiseil.”

Leum e aig peilear a bheatha is rug e air a' mhàileid cho luath 's a b' urrainn dha 's dhùin a bhasan gu teann ma timcheall. Chlisg Seonag. “Duilich,” thuirt e sa bhad, nuair a thàinig e a-steach air gun do chuir e an t-eagal oirre. “Tha pàipearan cianail cudromach agam innte,” 's rinn e snodha-gàire rithe a-rithist.

“Siuthad ma-thà,” thuirt e ann an guth aighearach, “bhiodh sin sgoinneil. Cò às a thàinig an t-uisge seo co-dhiù? Bha latha brèagha ann an-diugh.”

“Tha fhios ’m,” dh’aontaich i. “Tha mi duilich, tha thu bog fliuch a-nis!”
“Na gabh thusa dragh mun sin,” thuirt e air a shocair.

Leum Seonag le cabhaig a-steach dhan chàr. Chuir i a’ mhàileid-san gu faiceallach anns an t-seata-chùil, ’s dh’fhosgail i an doras toisich air a shon. Chrùb an duine a-steach dhan chàr ’s shuidh e sìos ri a taobh anns an t-seata toisich ga dhèanamh fhèin cofhurtail. Bhruisig e a dheise le a làimh. Cheartaich e coilear a lèine ’s thug e sùil anns an sgàthan gus dèanamh cinnteach gun robh e a’ coimhead cho grinn ’s a bha e roimhe. Nuair a thionndaidh e a dh’ionnsaigh Seonag, bha deàrrsadh na ghruaidh ’s thuit bad fuil a-null mu a shùilean deàlrach. Leagh Seonag. Rinn e gàire mòr nuair a mhothaich e i a’ sìor choimhead air. Thionndaidh i air falbh ’s dh’aom i ceann. Thòisich i a’ bruidhinn a-rithist a’ leigeil oirre nach robh i air a nàrachadh idir ’s ann an greiseag, bha an dithis an sàs ann an còmhradh blàth. “A bheil sibh ag obair faisg air làimh?” dh’fhaighnich i.

“Chan eil,” fhreagair e.

“Bha mi dìreach a’ feuchainn an dèanainn a-mach càit an do thachair mi ribh ron seo,” thuirt i.

“Cha chanainn gun do thachair. Cha chreid mi gun rachadh sin às mo chuimhne,” thuirt e le gàire fanaideach ’s chaidh e gu cuspair eile. Shuidh e air ais anns a’ chathair leathair dhuibh gu cofhurtail, ’s chuir e a ghàirdean tarsainn na cathrach aicese.

Cheartaich Seonag an seata aice, chuir i an iuchair a-steach ’s thòisich i an t-einnsean. Tharraing i a h-anail ’s leig i a-mach e gu slaodach. Thionndaidh Seonag ri a companach ’s dìreach an uair sin, thàinig e a-steach oirre gun robh srainnsear na shuidhe ri a taobh. Chaidh innse dhi iomadach uair nach robh còir aice lioft a thoirt do shrainnsear. Bha tuaineal na ceann agus airson adhbhar air choreigin, bha iomagain mhòr oirre. “Tha mi eagalach duilich ach tha e a’ failleadhadh orm an càr a ghluasad. Chan eil mòran rùm ann. Am b’ urrainn dhuibh mo stiùireadh air ais ’s air adhart?” dh’fhaighnich i ann an guth neo-chiontach. Chrath e a cheann bho thaobh gu taobh ’s gu deònach, ghabh e a-mach. Cha robh i airson brath a ghabhail air agus bha e air a bhith coibhneil rithe, ach a dh’aindeoin na bha sin, bha rudeigin a’ dèanamh dragh dhi.

Bha teagamh na h-inntinn a-nis ’s shaoil i gun do mhothaich i droch phlìon

air nuair a choisich e a dh'ionnsaigh cùlaibh a' chàir. Chaidh a glacadh le fearg 's bha a cridhe a' plogartaich. Chuir i a cas chun an làir 's theich i le cabhaig. Dh'fhairich i gu math troimh-a-chèile is bha a cogais a-nis ga dìteadh. Air dhi sùil a thoirt dhan sgàthan, chitheadh i gun robh an duine gu tur air chall, 's bha e ag èigheach às a dèidh. Bha còir aice tilleadh.

Chaidh sgòth dhorcha tarsainn aodann-san 's dh'fhàs e na b' fhiadhaiche gus an robh e air chrith leis a' chaathach. Bha Seonag a' faireachdainn uabhasach. Bha siud dìreach suarach. Mi-thaingeil. Neo-thruacanta. Bhiodh e ceart gu leòr. Chan urrainn dhuibh a bhith ro fhaiceallach na làithean-sa. Thuigeadh esan, nach tuigeadh?

Fhad 's a bha i a' dràibheadh air an rathad dhachaigh, bha a cogais ag obair oirre fhathast. Bha i an dòchas nach robh a' choinneamh ro chudromach. Bha na bioran a' dol mar roth-gaoithe air uinneag a' chàir, ach cha dèanadh iad dad ris an uisge. 'S gann gun robh i a' faicinn càil a-mach troimhpe. Bhiodh aice ri stad an àiteigin a bha sàbhailte. Mu dheireadh thall, chunnaic Seonag àite-pàircidh ri oir an rathaid. Stad i 's choimhead i suas. Bha e sgràthail a-muigh. Dìreach an uair sin, leum Seonag le fuaim an tàirneanaich is mòmaid às a dhèidh, thàinig an dealanach a' soillseachadh taobh a-staigh a' chàir. Mhothaich Seonag do rudeigin a' deàrrsadh anns an sgàthan. Thionndaidh i 's chunnaic i i. A' mhàileid! Na suidhe anns an t-seata-chùil. Thog i gu trom-chridheach i 's chuir i anns an t-seata i far an robh an duine air a bhith na shuidhe o chionn ghoirid. Bheireadh i a stèisean a' phoilis i a' chiad char sa mhadainn. Bha i a' faireachdainn cho ciontach fhathast. Laigh a làmhan air a' mhàileid 's smaoinich i mun duine eireachdail a-rithist. Cha b' urrainn dhi gun a bhith a' coimhead air na bha am broinn na màileid. Bha a sròn a' cur dragh oirre.

Dh'fhosgail i a' mhàileid 's chaidh a làmh gu beul gun fhiosta. Bha a h-anail na h-uchd agus a cridhe na slugan. Dh'fhàs a h-aodann geal – cho geal ri lèine gheal an duine. Thog i dealbh bhon a' mhàileid 's b' ise an dearbh thè a bha a' sìor-choimhead air ais. Dh'fhàs a sùilean na bu mhotha 's chan fhaigheadh i air a h-anail a tharraing. Gunna, ròpa, miotagan leathair. Chaidh gaoir tro feòil is cha b' urrainn dhi a sùilean a thogail bhon dealbh air a beulaibh ...

ABAIR GÀIDHLIG 2

Coimhead a-rithist air paragraf 1

1. Dè na dòighean anns an robh seo na latha àbhaisteach do Sheonag? Seall mar a bha Seonag air àite-pàircidh a thaghadh a bha an dà chuid freagarrach agus mì-fhreagarrach.

Coimhead a-rithist air paragraf 2 agus 3

2. Dè na rudan mun duine
 - a. a bheireadh air Seonag earbsa a chur ann?
 - b. a chuireadh eagal air Seonag?

3. Thoir geàrr-chunntas air na chaidh a dhèanamh air a' chàr, a rèir an duine.

Coimhead a-rithist air paragraf 6

4. Ciamar a tha fios againn gun do chreid Seonag an rud a thuirt an duine?

Coimhead a-rithist air paragraf 7

5. Dè na rudan a thug air Seonag gabhail ri tairgse an duine?

Coimhead a-rithist air paragraf 8

6. Seall mar a mhothaich neach-aithris na sgeulachd do rudan nach fhaca Seonag fhèin.

Coimhead a-rithist air paragraf 11

7. Le bhith a' beachdachadh air an sgeulachd gu lèir, seall mar a bha an duine air Seonag a chur ann an suidheachadh anns am biodh i deònach a leigeil a-steach dhan chàr.

Coimhead a-rithist air paragraf 9 agus 10

8. Le bhith a' beachdachadh air an sgeulachd gu lèir, mìnich carson a rinn an duine na rudan a rinn e anns a' pharagraf seo.

Coimhead a-rithist air paragrafan 14 - 17

9. Dè am fiosrachadh a tha a' nochdadh dhuinn gun do dh'fhàs Seonag na bu chofhurtaile leis an t-suidheachadh anns an robh i fhad 's a bha an dithis nan suidhe a' còmhradh?

10. Chuir Seonag ceist air an duine ann am paragraf 14 (*A bheil sibh ag obair faisg air làimh?*). Dèan liosta de na ceistean nach do dh'fhaighnich i dhan duine a bhiodh air a bhith freagarrach is glic.

Coimhead a-rithist air paragrafan 18 - 20

11. Seall mar a tha na trì paragrafan seo a' nochdadh dhuinn gu bheil an nàdar aig Seonag an dà chuid **làidir** agus **lag**.

Coimhead a-rithist air paragraf 21

12. Thoir geàrr-chunntas air na thug air Seonag a' mhàileid fhaicinn.

13. Dè am fiosrachadh a tha a' nochdadh dhuinn gun robh Seonag dèidheil air an duine?

Coimhead a-rithist air paragraf 22

14. Chan eil an sgeulachd ag innse dhuinn, ach carson a tha thu a' smaoinichadh a bha dealbh de Sheonag anns a' mhàileid?

Chan fhaigheadh i air a h-anail a tharraing

15. Mìnich carson a bha Seonag anns an staid seo aig deireadh na sgeulachd.

ABAIR GÀIDHLIG 2

OBAIR A

Ann am buidhnean, beachdaichibh air an sgeulachd air fad agus bruidhinn mu na ceistean a leanas:

COMHRADH CLAS

1. Cuin, anns an sgeulachd, a chunnaic sibh gur dòcha nach robh an duine onarach?
2. Saoil carson a bha an duine airson Seonag a mhurt?
3. Saoil ciamar a dh'aithnich Seonag an duine (paragrafan 2, 8, 16)?
4. Dè na mearachdan a rinn an duine?
5. Nur beachd fhèin, dè na cuspairean as motha a tha ag èirigh anns an sgeulachd seo? Càit a bheil iad a' nochdadh anns an sgeulachd?
6. Saoil dè na teachdaireachdan sònraichte a tha co-cheangailte ris na cuspairean seo?

SGRÌOBHADH

Cleachd do mhac-meanmna gus an sgeulachd seo a sgrìobhadh a-rithist, ach bho thaobh an duine.

CANAN

Leugh tron sgeulachd a-rithist, a' cur dath soilleir air na gnìomhairean a bha san Tràth Chaithe. Seo eisimpleirean de chuid a chithear sa chiad pharagraf:

ruith

bha

thruis

ABAIR GÀIDHLIG 2

Puing-ionnsachaidh an Aonaid: An Tràth Caithte

Coimhead air *PowerPoint Abair Gàidhlig 2* (duilleag 2 agus 3) còmhla ris an tidsear.

Anns an eacarsaich cànanain seo, tha thu gu bhith a' faighinn a-mach mar a tha an **Tràth Caithte** ag obrachadh.

Cha bhi sinn a' cleachdadh **bha** ge-tà: chan fhaod thu **bha** a chleachdadh anns na freagairtean.

Lìon na bogsaichean a leanas:

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

Tha mi a' seasamh.

Tha mi a' bruidhinn.

Tha mi a' coiseachd.

Tha mi ag òl.

Tha mi ag ithe.

Tha mi ag obair.

ABAIR GÀIDHLIG 2

A bharrachd air na fuaimreagan, dè na litrichean nach gabh h anns an Tràth Chaithte?

Cuir cearcall timcheall orra:

b c d f g l m n p r s t

Coimhead air *PowerPoint Abair Gàidhlig 2* (duilleag 4) còmhla ris an tidsear.

Leis na tha thu air fhaighinn a-mach, lion na bogsaichean a leanas:

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

Tha mi a' nighe.

Tha mi a' dannsadh.

Tha mi a' stad.

Tha mi ag èigheach.

Tha mi a' sgur.

Tha mi a' snàmh.

ABAIR GÀIDHLIG 2

Ciamar a bhios sinn a' fuaimneachadh **fh** ann an Gàidhlig?

Ciamar a bhios sinn a' dèiligeadh ri gnìomhairean **san Tràth Chaithte** a tha a' tòiseachadh le **fh**?

Coimhead air *PowerPoint Abair Gàidhlig 2* (duilleag 5) còmhla ris an tidsear.

Leis na tha thu air fhaighinn a-mach, lion na bogaichean a leanas:

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

Tha mi a' creidsinn.

Tha mi a' smaoinichadh.

Tha mi ag iarraidh.

Tha mi a' faighneachd.

Tha mi a' cur.

Tha mi a' dùnadh.

ABAIR GÀIDHLIG 2

Còimhead air *PowerPoint Abair Gàidhlig 2* (duilleag 6) còmhla ris an tidsear.

Cuir na gnìomhairean a leanas anns an Tràth Chaithte.

An uair sin, dèan 'triantan' de na gnìomhairean ann an 2. gu 8. san Tràth Chaithte.

Chaidh a' chiad fhear a dhèanamh dhut.

1. **An Tràth Làthaireach** **Freumh** **An Tràth Caithte**

a' bruidhinn	bruidhinn	Bhruidhinn
	An do bhruidhinn?	Bhruidhinn +
		Cha do bhruidhinn -

2. **An Tràth Làthaireach** **Freumh** **An Tràth Caithte**

a' tionndadh		
		+ -

3. **An Tràth Làthaireach** **Freumh** **An Tràth Caithte**

a' faireachdainn		
		+ -

ABAIR GÀIDHLIG 2

4.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' call

 + -

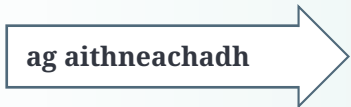
5.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

ag aithneachadh

 + -

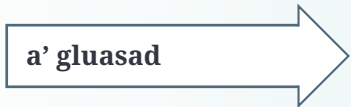
6.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' gluasad

 + -

ABAIR GÀIDHLIG 2

7.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' ruith

 + -

8.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' tòiseachadh

 + -

ABAIR GÀIDHLIG 2

Tha deich gnìomhairean neo-riaghailteach anns a' Ghàidhlig. Sin gnìomhairean nach eil a' leantainn nan riaghailtean a tha sinn air a bhith ag ionnsachadh anns an aonad seo.

Tha sinn fortanach dhà-rìribh nach eil ach deich anns a' Ghàidhlig oir tha na ceudan sa Bheurla.

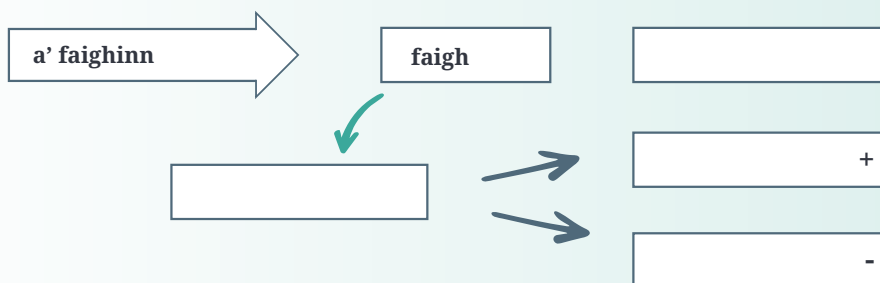
A bheil fhios agad mar a tha an gnìomhair neo-riaghailteach seo ag obrachadh san Tràth Chaithte?

Coimhead air PowerPoint Abair Gàidhlig 2 (duilleag 7) còmhla ris an tidsear.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

Gu h-ìseal, chì thu cuid de na gnìomhairean a nochd anns an sgeulachd *An Rathad Dhachaigh*. Nam measg, tha seachd a tha neo-riaghailteach.

Cuir cearcall timcheall air an fheadhainn a tha, nad bheachd-sa, neo-riaghailteach.

Ma tha thu mì-chinnteach, obraich a-mach a bheil na gnìomhairean seo a' leantainn nan riaghailtean àbhaisteach ann a bhith a' dèanamh an Tràth Chaithte.

a' dèanamh

a' breith

a' tighinn

a' togail

a' mìneachadh

a' leum

a' ceartachadh

ag ràdh

a' tachairt

a' faicinn

a' tarraing

a' laighe

a' leigeil

ag aontachadh

a' crathadh

a' fàs

a' dol

a' fosgladh

a' toirt

a' freagairt

a' crùbadh

a' teicheadh

ABAIR GÀIDHLIG 2

Gus dèanamh cinnteach gun d' fhuair sibh seo ceart, coimhead air PowerPoint Abair Gàidhlig 2 (duilleag 8) còmhla ris an tidsear.

Mar a chunnaic thu, 's iad na gnìomhairean as trice a chleachdas sinn a tha buailteach a bhith neo-riaghailteach, a leithid;

a' dèanamh, a' dol, a' tighinn, ag ràdh, a' toirt, a' faicinn.

Sin an t-adhbhar a tha e glè chudromach gum bi thu air chomas an cleachdadh ceart.

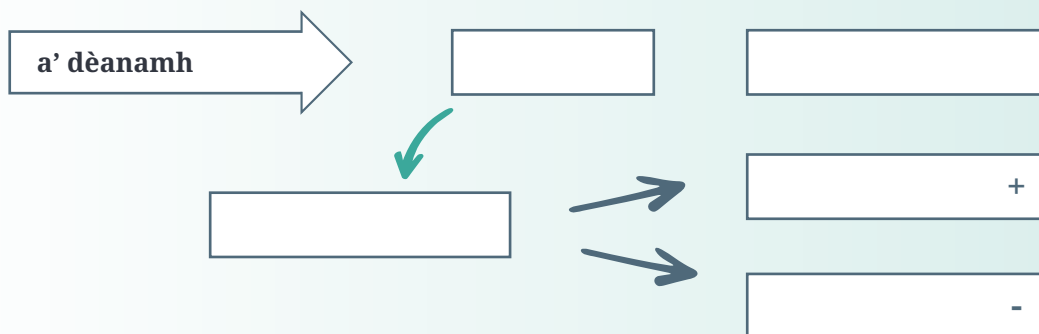
A bheil fhios agad mar a tha an còrr de na gnìomhairean neo-riaghailteach seo ag obair san Tràth Chaithte? Feuch ris na bogsaidhean gu h-ìosal a lìonadh.

1.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

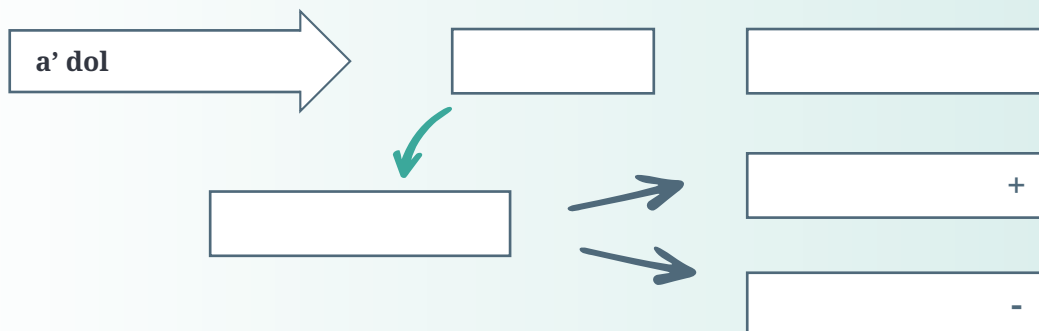

2.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

ABAIR GÀIDHLIG 2

3.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' breith

 + -

4.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' faicinn

 +

5.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' tighinn

 + -

ABAIR GÀIDHLIG 2

6.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' toirt

 + -

7.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

ag ràdh

 + -

8.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

a' cluinntinn

 + -

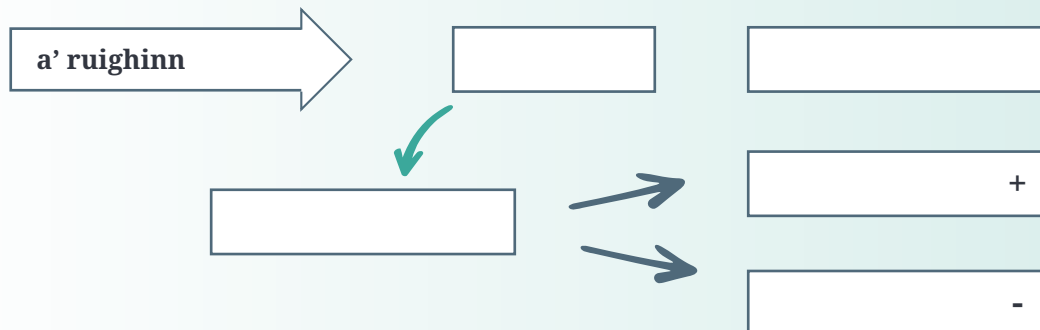
ABAIR GÀIDHLIG 2

9.

An Tràth Làthaireach

Freumh

An Tràth Caithte

Gus dèanamh cinnteach gun d' fhuair sibh 'na triantain' seo ceart, coimhead air PowerPoint Abair Gàidhlig 2 (duilleagan 9 gu 17) còmhla ris an tidsear.